

EMBARGO tot dinsdag 5 april, 21.00 uur

raadsperiode 2022-2026

Koers houden langs nieuwe wegen

Eindverslag en aanbeveling

informatie

**Aanbeveling: Koers houden langs nieuwe wegen –
Eindverslag en aanbeveling informateur raadsperiode 2022-2026**

Van : Tycho Jansen, Informateur
Datum : 4 april 2022
Betreft : Advies voor collegevorming en aanzet tot een bestuursakkoord
Bijlage : Notitie "Koers houden langs nieuwe wegen – hoofdlijnen van inhoudelijke opgaven"

Inleiding

In zijn eerste vergadering na de gemeenteraadverkiezingen van 16 maart 2022 heeft de gemeenteraad van Sliedrecht mijn opdracht als informateur bevestigd. Op dat moment waren de gesprekken al gestart. Deze gesprekken waren gericht op een inhoudelijke verkenning van de thema's die voor de komende raadsperiode als leidende thema's worden beschouwd.

Het verslag van deze gesprekken, alsmede de samenvattende conclusies over deze thema's, zijn samengevat in de notitie "inhoudelijke hoofdlijnen". Deze notitie is als bijlage bij deze aanbeveling gevoegd.

De gemeenteraad heeft mij twee opdrachten gegeven:

1. Op basis van de verkiezingsuitslag kansrijke coalitie(s) in beeld brengen;
2. Het opstellen van een zoveel mogelijk overeenstemmend en realiseerbaar concept (coalitie) akkoord.

In deze aanbeveling breng ik de gemeenteraad verslag uit omtrent deze beide opdrachten. Allereerst start ik met een samenvatting van mijn aanbeveling. Daarna vervolg ik met een bredere beschouwing van het momentum van deze collegevorming voor de raadsperiode 2022-2026 en uiteraard een uitgewerkte beantwoording van de beide vragen in de opdracht van de gemeenteraad.

Samenvattende conclusies en aanbeveling.

Er is een brede consensus over de inhoudelijke doelen op lange termijn. Er is er geen verschil van inzicht over de thema's die leidend zullen zijn in de komende raadsperiode. Tevens is er een breed gedragen bewustzijn van de onzekere omstandigheden. Bepalende bredere maatschappelijke ontwikkelingen (sociaal en economisch) en het lokale effect van de ontwikkeling landelijke regelgeving (financieel en sociaal domein) staan buiten de invloedssfeer van de raad, maar zijn van grote invloed op de lokale opgaven in Sliedrecht.

Realistisch akkoord op hoofdlijnen van opgaven

Terwijl de gemeenschappelijk gedragen doelen onveranderd blijven, is realistisch te verwachten dat de route er naartoe steeds opnieuw zal moeten worden bijgesteld. De koers blijft gericht op het einddoel, maar er zullen nieuwe wegen moeten worden ingeslagen. Dit vraagt meer dan goede afspraken; dit vraagt ook groot onderling vertrouwen. De gemeenteraad en het college dienen elkaar hiervoor wederzijds in positie te brengen.

Het college heeft naast bestuurlijk draagvlak, ook ruimte nodig om in te spelen op actuele omstandigheden. Het college kan daarbij draagvlak behouden door zowel eigen keuzes binnen haar bevoegdheden, als voorstellen aan de raad steeds te baseren op het kader dat de gemeenteraad heeft gesteld. De gemeenteraad versterkt zo zijn positie als bestuurlijk opdrachtgever aan het college.

Op basis van het vertrouwen en de raadsbrede steun voor de hoofdlijnen van het beleid, is er geen noodzaak of functie voor een uitgewerkt coalitieakkoord. Een akkoord op de duiding van de hoofdlijnen van de opgaven zal volstaan. Voorts is het aan het college om de raad in

programmabegrotingen en tussentijdse momenten in de Planning & Control-cyclus blijvend te informeren over de uitwerking van het bredere kader.

Kansrijke samenwerking

Op basis van de inhoudelijke overeenstemming lijkt een samenwerking tussen de fracties VVD, CDA en SGP-ChristenUnie met de kennis van nu het meest kansrijk. Overigens gaat dit advies hand in hand met de opmerkingen dat het nieuwe college, samen met de ambtelijke leiding, in de dagdagelijkse praktijk werkt aan integraal collegiaal bestuur langs de lijnen van de grote opgaven. En dat de positief kritische ondersteuning vanuit de niet in de coalitie betrokken fracties niet als tegenkracht, maar als opbouwende kracht wordt bedoeld en ontvangen. Bijvoorbeeld door de raad steeds vroegtijdig te informeren en waar nodig te consulteren.

Nieuwe wegen

Voor de toekomst van Sliedrecht is het van belang dat wanneer een volgende stap op de route moet worden heroverwogen, niet het bredere doel opnieuw ter discussie wordt gesteld. Daarover bleek in alle gesprekken een brede consensus. Koersvast blijven en afmaken waaraan eerder is begonnen, is een oproep die door alle gesprekken heen klinkt. Die wens gaat gelijk op met de door alle partijen gewenste vernieuwing van de bestuurlijke cultuur. Dat is niet een keuze van een coalitie of een meerderheid. Het is belangrijk te markeren dat de nieuwe raad en, gezien de aanwezige ambities, straks ook het nieuwe college bewust deze nieuwe weg in slaan. Een weg die zich laat kenmerken als 'gericht op de toekomst, vandaag aan de slag', 'verscherpt op goed schakelen tussen raad en college' en 'collegiaal bestuur op de hoofdlijnen van maatschappelijke opgaven'.

Een koers door de mist

De gemeenteraadsverkiezingen van 2022 vielen samen met een zeer uitzonderlijk moment: de samenleving staat op meerdere vlakken op een (mogelijk) keerpunt in de tijd. Een verkenning naar de meest kansrijke vertaling van de verkiezingsuitslag kan niet zonder een blik te werpen op de bredere tijdsomstandigheden.

In de achterliggende raadsperiode bleek de veerkracht van de Nederlandse samenleving en de stabiliteit van onze economie. Ondanks veel negatieve voorspellingen en verwachtingen zijn er tekenen van een positief en snel herstel van de ingrijpende maatregelen tegen corona. Daarnaast blijken de noodzakelijke beperkingen op meerdere bestaande ontwikkelingen een positief versnellend effect te hebben gehad, zoals het thuiswerken, online-vergaderen en herwaardering van persoonlijk contact.

Echter, de impact van de pandemie op het bedrijfsleven, in gezinnen en op jongeren moet grotendeels nog duidelijk worden. In deze nieuwe raadsperiode zullen die effecten nieuwe antwoorden vragen van lokale en nationale overheden.

Naast het herstel van wat achter ons ligt, zullen meer ontwikkelingen op Europees en mondiaal niveau van grote invloed zijn. Bijvoorbeeld de blijvende dreiging van de Covid-19 pandemie en de nieuwe onzekerheden door de diep tragische gebeurtenissen in Oekraïne. Deze internationale ontwikkelingen, samen met de steeds urgentere opgave rondom klimaatverandering en energietransitie zullen een nog niet te voorziene invloed hebben op de nu voorliggende raadsperiode. Economisch, bijvoorbeeld door de explosief stijgende inflatie en een olopend tekort aan personeel. En Sociaal, waar energiearmoede en stijgende kosten voor jeugdzorg en WMO tot nieuwe breuklijnen in de samenleving kunnen leiden.

Van enige afstand beschouwd valt de start van deze raadsperiode in zeer onzekere tijden. En de onzekerheden zijn voor de gemeenteraad van Sliedrecht zeer beperkt te beïnvloeden. Oftewel: u vaart in de mist, met mogelijk zwaar weer op komst. Het zicht zal naar verwachting nog wel enige tijd beperkt blijven. Tegelijk heeft juist de achterliggende raadsperiode getoond dat mist en zwaar weer niet automatisch leidt tot het verlies van koers.

Uit de gesprekken met de fracties blijkt een brede consensus over de richting die Sliedrecht op moet. Dit komt ook nadrukkelijk naar voren in het verslag van de hoofdlijnen uit de verkennende informatiegesprekken. Voor alle partijen zijn de Koers 2030 (Kadernota 2021) en de uitwerking daarvan in de daarop gebaseerde beleidsvoorstellen inhoudelijk leidend. Alleen PRO Sliedrecht ziet in het uiteindelijke doel van deze koers geen ruimte voor bouw van woningen in Sliedrecht Noord. Daarmee is er op veel gemeentelijke beleidsterreinen een sterke en veelal raadsbrede basis voor de lokale opgaven op de langere termijn. Een vaste koers, al gaat deze op korte termijn door mist en onzeker weer.

Voor koersbehoud is de inhoudelijke focus van groot belang. En juist die conclusie biedt ook een kans voor de breed gewenste bestuurlijke vernieuwing.

Kansrijke coalitie

Gedurende de gesprekken met de verschillende fracties bleek duidelijk dat de kansrijke beoordeling van een samenwerking niet zou moeten afhangen van de inhoudelijke afspraken. Oftewel, het geniet de voorkeur een coalitie op inhoud te verbinden, in plaats van trouw aan al dan niet openbare afspraken.

Gezien de grote onzekerheden is daarbij overeenstemming op de inhoudelijke koers cruciaal. Dat commitment gaat verder dan alleen het uitgangspunt 'Koers 2030'. Het gaat ook om de inhoudelijke uitwerking van beleid en de noodzakelijke stappen om de inhoudelijke opgave te realiseren.

Op basis van de gesprekken kom ik tot de conclusie dat op dit moment een samenwerking tussen de fracties VVD, CDA en SGP-ChristenUnie het meest kansrijk is. De kracht van deze samenwerking is de overeenstemming in de visie op de lange en de korte termijn in combinatie met wederzijds begrip voor verschillen in standpunten.

Naast de focus op de woningbouwopgave, de sociaal maatschappelijke uitdagingen en het investeringsprogramma, is er bij deze drie fracties ook een breed gedragen wil de gehele raad in positie te brengen. De fracties hebben een gedeelde visie dat om de motor van de brede ontwikkeling te laten lopen, tijdig geschakeld zal moeten worden. En daarin zal het college steeds de raad in positie moeten brengen.

Dit inhoudelijk commitment vertaalt zich ook naar de samenwerking met andere overheden, zoals omliggende gemeenten in de bestuurlijke regionale samenwerkingsverbanden en de provincie.

Uiteraard speelt ook de verkenning van andere mogelijke samenwerking een rol bij deze conclusie. Een samenwerking in een andere samenstelling met de fractie PRO Sliedrecht leidt tot meer inhoudelijk verschillen. Het voorbehoud van PRO Sliedrecht ten aanzien van de woningbouw leidt tot een andere insteek van de bestuurlijke voorbereiding op deze opgave. Weliswaar wil de fractie zich ook op dit onderdeel committeren aan de uitwerking van Koers 2030, maar nadrukkelijk in de verwachting en met de overtuiging dat uitvoering van het plan niet haalbaar zal blijken. De kans op discussies (ook in het college) over nut en noodzaak van noodzakelijke investeringen en voorbereidingen, is daardoor groot.

Een samenwerking in een andere samenstelling met de fractie van de PvdA zou inhoudelijk kansrijk kunnen zijn, ware het niet dat de fractie bewust kiest voor een samenwerking met het college vanuit een zelfstandige positie in de gemeenteraad. Dit past ook bij de kritische rol die de fractie wil innemen ten aanzien van de doorvertaling naar het sociaal domein, de doorontwikkeling van de regionale samenwerking en de goede balans tussen inbreiding en uitbreiding op het gebied van woningbouw (waarmee ook bestaande woonomgevingen worden versterkt). De fractie wil loyaal aan de opgaven blijven werken, maar ziet daartoe ook mogelijkheden vanuit een positief kritische oppositie.

Een samenwerking in een andere samenstelling met de fractie van Slydregt.NU zou op veel onderdelen inhoudelijk ook kansrijk kunnen zijn. De fractie ondersteunt de inhoudelijk lijn, die ook herkenbaar is bij de fracties VVD, CDA en SGP-ChristenUnie. De fractie onderscheidt zich echter wel ten aanzien van de investeringen in de ambtelijke organisatie en de verwachtingen rondom regionale samenwerking. De fractie heeft wel aangegeven actief bij te willen dragen aan de nieuwe stap en nieuwe samenwerking binnen de gemeenteraad op de grote, periode-overstijgende onderwerpen. Dit past bij de ontwikkeling die de partij en de fractie sinds haar oprichting heeft doorgemaakt.

Een realiseerbaar akkoord

Het tweede deel van mijn opdracht betrof een verdieping in de afspraken die noodzakelijk zijn om tot een goede bestuurlijke samenwerking te komen. Zoals reeds aangegeven is er inhoudelijk grote overeenstemming over de kansen en de uitdagingen. Ook voor de keuzes die de relatief grote ambities zullen vragen is, ongeacht de samenstelling van een coalitie, brede steun.

De inhoudelijke verkenning levert een breed gedragen beeld op. Er is overeenstemming over de noodzakelijke stappen in deze en zelfs de volgende raadsperiode om in Sliedrecht een prettige woon-, werk- en leefomgeving te behouden en de eigen identiteit te versterken. De ambities voor de korte termijn, als de stip op de horizon, worden door een overgroot deel van de fracties gelijk geduid. Ongeacht de samenstelling van de coalitie is daarmee het draagvlak voor een inhoudelijk programma breder dan de coalitie alleen.

Ook de keuzes die deze ambities vragen kunnen op brede steun rekenen. Dit maakt de doelen realistisch, mits er ruimte ontstaat om in te spelen op actuele ontwikkelingen in samenleving (welvaart en welzijn) en bestuur (regionale versterking door samenwerking en ontwikkeling gemeentelijke financiën). De doelen vragen namelijk bestuurlijk lef en ambtelijke slagkracht.

Vertrouwen geven aan elkaar

Tegelijk is er zorg. Het vertrouwen in nieuw elan en koersgericht zijn moet groeien. En dat is logisch, maar vraagt wel extra aandacht. De nieuwe coalitie is aan zet om vertrouwen te geven, richting het college, de ambtelijke organisatie en het debat in de raad.

Alhoewel op veel onderwerpen het draagvlak groot is, is de raad zelden unaniem als het de grootste uitdagingen voor korte en lange termijn betreft. Naast de bestaande verschillen rondom Koers 2030 is ook de steun voor samenwerking in de regio en ontwikkeling van de eigen ambtelijke organisatie niet vanzelfsprekend. Dit hoeft geen zwakte te zijn; het versterkt het debat. Echter, dat debat moet wel tot keuzes en besluiten leiden.

Wanneer investeringen in samenwerking en organisatie gekoppeld worden aan inhoudelijke doelen, is er zeker een ruime meerderheid te vinden. Ook al zal die soms wisselend van samenstelling zijn. De ambities van Sliedrecht vragen om bestuurlijk ondernemerschap (vandaag investeren in het resultaat van morgen) en bovengemeentelijke samenwerking. Veel fracties onderschrijven dat een deel van het lokale antwoord op bredere opgaven, ligt in regionale samenwerking. Echter, veel fracties benoemen daarbij dat de positie in die samenwerking voor Sliedrecht versterkend moet zijn. Door bewuste keuzes te maken, soms de lead te durven nemen, kan regionale samenwerking bijdragen aan de lokale doelen.

De inhoudelijke gedrevenheid vanuit fracties om ook in deze raadsperiode verder te bouwen aan een vernieuwde bestuurscultuur en betere onderlinge samenwerking in het gehele openbaar bestuur, geeft vertrouwen. Vooral voor het nieuwe college geeft dit ruimte om steun voor voorstellen '*inhoudelijk te verdienen*', door een grondslag te vinden in het kader dat de raad het college heeft meegegeven. Dat geeft ontspanning op een eventuele behoefte besluitvorming op voorhand vast te leggen in een gedetailleerd coalitieakkoord. De gemeenschappelijk gedeelde focus voor de korte en lange termijn biedt ruimte voor een samenwerking uit vertrouwen, op basis van enkele hoofdlijnen. Hiermee zouden de deelnemers aan deze samenwerking, de coalitie, ook meer recht doen aan de ambitie om te komen tot nieuwe bestuurlijke verhoudingen en een meer rolvaste samenwerking tussen gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie.

Mijn aanbeveling voorziet dan ook niet in een gedetailleerd concept voor een coalitieakkoord. De brede bestuurlijke instemming ten aanzien van de bestuurlijke hoofdlijnen voor deze periode geeft voldoende basis voor een samenwerking, dat met een akkoord op hoofdlijnen kan worden volstaan. Immers, ook de fracties die niet deelnemen aan de coalitie hebben deze inhoudelijke hoofdlijnen voor de komende raadsperiode als zodanig onderschreven.

Die bestuurlijke hoofdlijnen kunnen dienen als een weergave van de opgave, waar het college in deze raadsperiode nadere uitwerking aan zal geven. Beleidsmatig in de uitwerking van Koers 2030 in verdere beleidsvisies en financieel in de opmaat naar de komende programmabegroting 2023-2026.

Uiteraard blijven er in alle samenwerkingsverbanden verschillen. Immers, de fracties in een coalitie fuseren niet. De ruimte voor de verschillen heeft juist een kostbaarheid in zichzelf. Allereerst omdat deze recht doet aan de verhoudingen in de Sliedrechtse samenleving.

Zoals er vanuit de onderliggende principiële waarde en met wederzijds respect wordt gesproken over de verschillen, hoeven inhoudelijke verschillen geen breekpunt te zijn. Ook niet als deze punten eerder wel tot een onverenigbaar verschil hebben geleid.

Mijn aanbeveling aan de formerende partijen is nadere afspraken te maken ten aanzien van de principiële verschillen in de beleving van de zondag, alsmede ten aanzien van uitgangspunten voor samenwerking met omliggende gemeenten in de bredere regio. Op basis van mijn gesprekken met de fracties heb ik de overtuiging dat deze afspraken een brug tot samenwerking kunnen zijn. De fracties kunnen daarbij uitgaan van nadrukkelijk uitgesproken wederzijds respect, gedeelde ambities voor Sliedrecht en een gemeenschappelijk gevoel voor de diversiteit in de eigen identiteit van Sliedrecht.

Tenslotte

Met dit eindverslag en deze aanbevelingen komt mijn opdracht als Informatuur tot een einde.

In de afgelopen gesprekken was het een voorrecht om de vertegenwoordigers vanuit het openbaar bestuur van Sliedrecht te ontmoeten. Wat zij, bestuurders en ambtenaren, delen, is de ambitie Sliedrecht mooier te maken. En onderdeel van die ambitie is de wens om dat meer en meer samen met elkaar te doen.

Ik wil alle gesprekspartners heel hartelijk danken voor hun openhartigheid en bereidwilligheid. Ik heb een groot vertrouwen ervaren. De opdracht van de gemeenteraad was een bijzondere eer. Echter, alleen dankzij uw bijdragen in de ontmoetingen was het mogelijk tot een concrete aanbeveling te komen.

Bij de afronding van mijn opdracht wil ik graag een bijzonder woord van dank richten aan Sjoerd Swinkels en Rozanne Boer. Hun hulp en ondersteuning waren onmisbaar. Daarnaast was geen vraag te veel en het onderlinge contact buitengewoon prettig. Heel hartelijk dank!

De reis die deze nieuwe raadsperiode zal zijn, is in veel opzichte een zoektocht. Echter, u begint die reis met een helder doel. Een reis zal verlopen via tal van plannen, beleidsnota's en besluiten. Maar, meer nog dan alle woningbouwplannen, alle inspirerende beleidsnota's en moedige besluiten, wens ik u allen toe dat u die reis samen maakt. Ieder bewust van de eigen rol, met vertrouwen in verantwoordelijkheden van de ander en gedeelde hoop voor de toekomst.

Ik dank u hartelijk in deze korte periode deel te zijn geweest van uw reis. En ik wens Sliedrecht een prachtige reis toe, met een vaste koers, langs nieuwe wegen.